

UTJECAJ REHABILITACIJE NA SVLADAVANJE TEHNIKE SAMOSTALNOG KRETANJA KOD SLIJEPIH INVALIDA DOMOVINSKOG RATA

TINA RUNJIĆ,* BRANKO NIKOLIĆ,* ANTE BILIĆ-PRČIĆ*

Primljeno: travanj 2003.
Prihvaćeno: listopad 2003.

Izvorni znanstveni rad
UDK: 376.32

Jedan dio sudionika Domovinskog rata, uslijed borbenih djelovanja, potpuno je ili djelomično izgubio vid. Takve osobe potrebno je bilo osposobiti za življenje u novonastaloj situaciji. U tu svrhu provedena je njihova rehabilitacija s ciljem svladavanja nekih vještina vezanih za tehnike samostalnog kretanja. Budući da jedan dio slijepih invalida Domovinskog rata ima izražene karakteristike posttraumatskog stresnog poremećaja (u daljnjem tekstu PTSP) potrebno je bilo voditi računa o tom sindromu. Za utvrđivanje povezanosti rehabilitacije i svladavanja tehnike samostalnog kretanja izvedena je robustna diskriminacijska analiza. Cilj je bio utvrditi koliko proces rehabilitacije pridonosi svladavanju veoma bitnih tehnika samostalnog kretanja slijepih osoba. Međutim, zbog izraženog utjecaja posttraumatskog stresnog poremećaja na veliki dio rehabilitiranih slijepih invalida Domovinskog rata, prethodno je bilo potrebno parcijalizirati utjecaj PTSP-a. To znači da je za ispitivanje utjecaja rehabilitacije na svladavanje tehnika samostalnog kretanja osoba oštećena vida provedena analiza kovarijance, odnosno diskriminacijska analiza s parcijalizacijom utjecaja PTSP-a. Rezultati su pokazali da osobe oštećene vida koje su prošle rehabilitacijski postupak postižu znatno bolje rezultate u tehnikama samostalnog kretanja od osoba koje nisu rehabilitirane.

Uvod

Videćim osobama vid pruža informacije o sadržajima u okolini te pravcu kretanja. Slijepi se osobe u nedostatku vida koriste drugim osjetilnim sistemima (sluhom, njuhom, taktilnim osjetom) kako bi prikupile informacije o okolini. Korištenjem dodira slijepi osobe prikupljaju informacije, a sluhom ih lokaliziraju u prostoru. Nakon toga te informacije moraju kognitivno obraditi u cjelovitu sliku na temelju koje planiraju i ostvaruju svoje kretanje.

Orijentacija i kretanje osoba oštećenog vida predstavljaju sposobnosti sigurnog i efikasnog kretanja u skladu sa potrebama same osobe.

Stoga je usvajanje vještina orijentacije i kretanja iz više razloga od izuzetnog značaja za slijepi osobe: povećava se samostalnost slijepih osoba i smanjuje se njihova zavisnost o članovima obitelji, povećava se samopoštovanje slijepih osoba i osjećaj zadovoljstva vlastitim životom.

Vještine orijentacije i kretanja slijepi i slabovidne osobe usvajaju tijekom treninga.

Koliko će slijepa osoba biti samostalna u vještinama orijentacije i kretanja, te koliko će ih u

svakodnevnom životu koristiti ne ovisi samo o kvaliteti treninga koji je osoba prošla, nego i o stavovima same osobe kao i njene obitelji i podršci koju ta osoba dobiva od strane članova obitelji.

Najvažniji psihološki faktori koji utječu na uspješnost treninga orijentacije i kretanja kao i na kasniju praktičnu uporabu vještina samostalnog kretanja slijepih i slabovidnih osoba su niska motivacija, strah, anksioznost, zavisnost, self-koncept, socijalni odnosi sa članovima obitelji i osobama iz okoline i način suočavanja i rješavanja problema (Welsh, 1980, prema Beggs, 1992).

Orijentacija i kretanje su stresni procesi i tijekom rehabilitacijskog treninga ovih vještina treba koristiti sva raspoloživa sredstva i postupke kako bi se snizio ili eliminirao stres, a istovremeno povećala korištenost osjetila potrebnih u kretanju (Hassinger, 1984).

Dodds i sur. (1989) su ispitivali sposobnost orijentacije i kretanja prije i poslije provedenog rehabilitacijskog treninga na uzorku od 60 osoba oštećene vida. Rezultati su pokazali da su slijepi osobe često bile nesposobne otkriti ikakve promjene u okolini ako nisu imale veliki broj ponavljanja odnosno vježbi. Na njihovu sposobnost

* Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu